

**ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑΤΑ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
24.4.2021**

A. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Προτρεπτικός πρὸς Θεμίσιωνα, αποσπάσματα 8-9

Τὰ ὑποκείμενα πρὸς τὸν βίον ἡμῖν, οἷον τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, καθάπερ ὄργανά τινα ὑπόκειται, τούτων δ' ἐπικίνδυνός ἐστιν ἡ χρῆσις, καὶ πλέον θάτερον ἀπεργάζεται τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένοις. Δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαι τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως, δι' ἧς πάντα ταῦτα εὖ θησόμεθα. Φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῖν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύσεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως.

Ἔτι τοίνυν ἄλλαι μὲν εἰσὶν αἱ ποιοῦσαι ἕκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ πλεονεκτημάτων ἐπιστῆμαι, ἄλλαι δὲ αἱ χρώμεναι ταύταις, καὶ ἄλλαι μὲν αἱ ὑπηρετοῦσαι, ἕτεροι δὲ αἱ ἐπιτάττουσαι, ἐν αἷς ἐστὶν ὡς ἂν ἡγεμονικωτέροις ὑπαρχούσαις τὸ κυρίως ὄν ἀγαθόν. Εἰ τοίνυν μόνη ἡ τοῦ κρίνειν ἔχουσα τὴν ὀρθότητα καὶ ἡ τῷ λόγῳ χρωμένη καὶ ἡ τὸ ὅλον ἀγαθὸν θεωροῦσα, ἥτις ἐστὶ φιλοσοφία, χρῆσθαι πᾶσι καὶ ἐπιτάττειν κατὰ φύσιν δύναται, φιλοσοφητέον ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς μόνης φιλοσοφίας τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀναμάρτητον ἐπιτακτικὴν φρόνησιν ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Πολιτικά, Θ 1.3-2.1, 1337a33-b11

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινὴν ποιητέον, φανερόν τις δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταυτὰ πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερόν πότερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος. Ἐκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἡ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν πότερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἵληφε ταῦτα κριτὰς τινας)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς). Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνουσον. Βάνουσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἄχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων [ἢ τὴν ψυχὴν] ἢ τὴν διάνοιαν.

A1. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση σύμφωνα με τα αρχαία κείμενα που σας δόθηκαν:

1. τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένοις: Ο υπογραμμισμένος τύπος αναφέρεται:

α. στις επιστήμες

β. στα μέσα που διαθέτει ο άνθρωπος για τη ζωή του

- γ. σε όλα τα παραπάνω
- δ. σε τίποτα από τα παραπάνω.

2. τὸ κυρίως ὄν ἀγαθόν: Ο Σταγειρίτης αναφέρεται:

- α. στην εὐβουλίαν
- β. στην εὐδαιμονίαν
- γ. στην ηθική ἀρετή
- δ. στην επιστήμη της φιλοσοφίας.

3. ἄχρηστον: Ο τύπος του αρχαίου κειμένου αναφέρεται στη λέξη/στις λέξεις:

- α. τὴν διάνοιαν
- β. τὸ σῶμα
- γ. φανερόν
- δ. τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς.

4. ὄσαι: Ο τύπος του αρχαίου κειμένου αναφέρεται στη λέξη/στις λέξεις:

- α. τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν
- β. τὸ σῶμα
- γ. [ἢ τὴν ψυχὴν] ἢ τὴν διάνοιαν.
- δ. τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς.

Μονάδες 10

B1. Αξιοποιώντας στοιχεία από τον *Προτρεπτικό* του Αριστοτέλη να εξηγήσετε με ποιον τρόπο θα επιτύχει ο άνθρωπος να καταστεί καλός πολίτης.

Μονάδες 10

B2. Στο απόσπασμα των *Πολιτικών* ο φιλόσοφος αξιοποιεί διαιρετικές αναλύσεις. Να επισημάνετε τα αντίστοιχα χωρία και να σχολιάσετε με συντομία ένα από αυτά.

Μονάδες 10

B3. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες θέσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες:

- i. Ο Σωκράτης αναζητά την πρώτη αλήθεια, την αναλλοίωτη, που επηρεάζεται από τις συνθήκες, που δεν εξαρτάται από τον άνθρωπο.
- ii. Με πολιτικά προβλήματα ασχολήθηκαν και οι προγενέστεροι του Σωκράτη φιλόσοφοι, ενώ ζητήματα ηθικής απασχόλησαν και τον Ηράκλειτο και πολλούς σοφιστές.
- iii. Όπως περιγράφει ο Πλάτωνας στο έργο του *Μενέξενος*, ο Σωκράτης πίστευε πως το γεγονός ότι αδικήθηκε από τους συμπολίτες του δεν αποτελούσε δικαιολογία για να διαπράξει αδικία εναντίον των νόμων της πόλης του.
- iv. Στα χρόνια 398-390, ο Πλάτωνας ταξιδεύει στην Κάτω Ιταλία, στην Αίγυπτο και την Κυρήνη.
- v. Όπως έχει επισημάνει και ο Αριστοτέλης, ο δρόμος που λογικά ακολούθησε ο Σωκράτης για να αναζητήσει ακριβώς την απόλυτη ουσία των ηθικών εννοιών, ήταν η παραγωγική μέθοδος.

Μονάδες 10

B4. ὑπολαμβάνουσι: Με το θέμα του αορίστου β' να σχηματίσετε πέντε ομόρριζα ουσιαστικά, απλά ή σύνθετα, της νέας ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 10

B5. Να μελετήσετε με προσοχή το παρακάτω κείμενο και να απαντήσετε στην ερώτηση που το συνοδεύει:

Ο Σωκράτης (469-399), «το πιο ισχυρό παιδαγωγικό φαινόμενο στην ιστορία της Δύσης» (W. Jaeger), έχει τις ρίζες του, όπως και οι Σοφιστές, στη μεγάλη κίνηση του Διαφωτισμού των τελευταίων δεκαετιών του 5ου αι. και είναι, ακριβώς όπως κι αυτοί, κυρίως παιδαγωγός και όχι συστηματικός φιλόσοφος [...]

Η αρετή λοιπόν για το Σωκράτη είναι διδακτή μόνο στο βαθμό που συνδέεται με τη συνείδηση και την έλλογη αυτεπίγνωση, που είναι δυνατό να αφυπνιστεί. Ταυτόχρονα όμως, είναι εξίσου μη διδακτή, όταν κάποιος, όπως θέλουν οι Σοφιστές, δεν μπορεί να τη «διδάξει» στον άλλο θετικά – και, βέβαια, όχι με τη ρητορική. Για το λόγο αυτόν ο Σωκράτης αρνείται να ονομάζεται δάσκαλος της αρετής (όπως αυτοαποκαλούνταν οι Σοφιστές). [...]

Στο βαθμό που ο Σωκράτης αντιμετωπίζει αυτή την ηθική, αυτόνομη προσωπικότητα ως τον πυρήνα της κοινωνικής ζωής στο σύνολό της, ο άνθρωπος είναι γι' αυτόν πρωταρχικά άνθρωπος και όχι πολίτης. Αφαιρεί από το κράτος ένα μέρος εκείνης της σπουδαιότητας, που είχε η ελληνική πόλη. Με τον τρόπο αυτό η σκέψη του υπερσκελίζει τον ατομικισμό των Σοφιστών και προετοιμάζει ταυτόχρονα την εσωτερική υπέρβαση της πόλης, στην οποία παρ' όλα αυτά ο ίδιος προσωπικά μένει πιστός – κι ως τον έχουν παρερμηνεύσει και συκοφαντήσει οι αντίπαλοί του.

Reble Albert, Ιστορία της Παιδαγωγικής, Παπαδήμας, Αθήνα 1992, σ. 41-44

Ο Σωκράτης, αντίθετα από τους σοφιστές, απέβλεπε στην καθαρά ηθική κατεύθυνση της παιδείας. Να συσχετίσετε τις αντιλήψεις του με όσα παραθέτει ο Αριστοτέλης στο απόσπασμα των *Πολιτικών* που σας δόθηκε.

Μονάδες 10

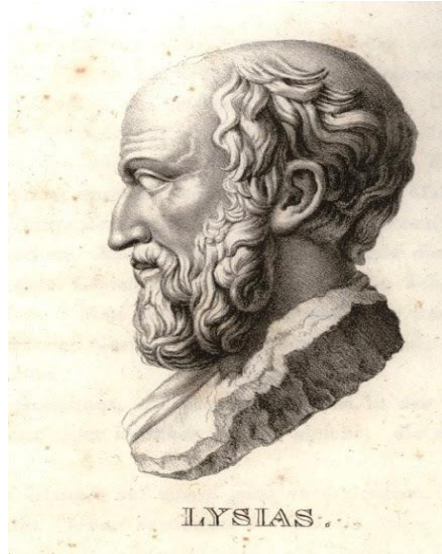
Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίου, Κατὰ Ἐρατοσθένους, 34-36

Ο Λυσίας σε αυτόν τον λόγο του κατηγορεί τον Ερατοσθένη, έναν από τους Τριάκοντα τυράννους, γιατί θεωρεί ότι ήταν υπαίτιος για τον φόνο του αδελφού του, του Πολέμαρχου. Στο παρακάτω απόσπασμα ο ρήτορας προσπαθεί να πείσει τους δικαστές να καταδικάσουν τους Τριάκοντα τυράννους.

Δεῖ γάρ, ὧ ἄνδρες δικασταί, Ἐρατοσθένην δυοῖν θάτερον ἀποδείξει, ἢ ὡς οὐκ ἀπήγαγεν αὐτόν, ἢ ὡς δικαίως τοῦτ' ἔπραξεν. οὗτος δὲ ὠμολόγηκεν ἀδίκως συλλαβεῖν, ὥστε ῥαδίαν ὑμῖν τὴν διαψήφισιν περὶ αὐτοῦ πεποίηκε. Καὶ μὲν δὴ πολλοὶ καὶ τῶν ἀστῶν καὶ τῶν ξένων ἤκουσιν εἰσόμενοι τίνα γνώμην περὶ τούτων ἔξετε. ὧν οἱ μὲν ὑμέτεροι ὄντες πολῖται μαθόντες ἀπίασιν ὅτι ἢ δίκην δώσουσιν ὧν ἂν ἐξαμάρτωσιν, ἢ πράξαντες μὲν ῶν ἐφίενται τύραννοι τῆς πόλεως ἔσονται, δυστυχήσαντες δὲ τὸ ἴσον ὑμῖν ἔξουσιν· ὅσοι δὲ ξένοι ἐπιδημοῦσιν, εἴσονται πότερον ἀδίκως τοὺς τριάκοντα ἐκκηρύττουσιν ἐκ τῶν πόλεων ἢ δικαίως. εἰ γὰρ δὴ αὐτοὶ οἱ κακῶς πεπονθότες λαβόντες ἀφήσουσιν, ἢ που σφᾶς «γ'» αὐτοὺς ἠγήσονται περιέργους ὑπὲρ ὑμῶν τηρουμένους. οὐκ οὖν δεινὸν εἰ τοὺς μὲν στρατηγούς, οἱ ἐνίκων ναυμαχοῦντες, ὅτε διὰ χειμῶνα οὐχ οἷοί τ' ἔφασαν εἶναι τοὺς ἐκ τῆς θαλάττης ἀνελέσθαι, θανάτῳ ἐζημιώσατε, ἠγούμενοι χρῆναι τῆ τῶν τεθνεώτων ἀρετῇ παρ' ἐκείνων δίκην λαβεῖν, τούτους δέ, οἱ ἰδιῶται μὲν ὄντες καθ' ὅσον ἐδύναντο ἐποίησαν ἠττηθῆναι ναυμαχοῦντας, ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστησαν, ὁμολογοῦσιν ἐκόντες πολλοὺς τῶν πολιτῶν ἀκρίτους ἀποκτινύναι, οὐκ ἄρα χρὴ αὐτοὺς καὶ τοὺς παῖδας ὑφ' ὑμῶν ταῖς ἐσχάταις ζημίαις κολάζεσθαι;

οὐκ ἀπήγαγεν: δε συνέλαβε, τὴν διαψήφισιν: τὴν ἀπόφαση, δυστυχήσαντες: δυστυχῶ: αποτυγχάνω, ἐκκηρύττουσιν: ἀπελαύνουν, ἀνελέσθαι: να περισυλλέξουν.

Σχέδιο προτομής Λυσία (Ίδρυμα Αλέξανδρος Ωνάσης)

Γ1. Να μεταφράσετε το παρακάτω απόσπασμα: «**Καὶ μὲν δὴ πολλοὶ καὶ τῶν ἀστῶν ... δυστυχήσαντες δὲ τὸ ἴσον ὑμῖν ἔξουσιν**».

Μονάδες 10

Γ2. «**τοὺς μὲν στρατηγούς ... παρ' ἐκείνων δίκην λαβεῖν**»: Ποιες πληροφορίες συλλέγουμε από το παραπάνω απόσπασμα του κειμένου σχετικά με τους Αθηναίους στρατηγούς που αντιμετώπισαν νικηφόρα τους Σπαρτιάτες στη ναυμαχία των Αργινουσών;

Μονάδες 10

Γ3.α. «**ὁμολογοῦσιν ἐκόντες πολλοὺς τῶν πολιτῶν ἀκρίτους ἀποκτινύναι, οὐκ ἄρα χρή αὐτοὺς καὶ τοὺς παῖδας ὑφ' ὑμῶν ταῖς ἐσχάταις ζημίαις κολάζεσθαι**;»:

i. τῶν πολιτῶν, τοὺς παῖδας: Να γράψετε την κλητική πτώση του άλλου αριθμού (μονάδες 2).

ii. ἐκόντες , πολλούς: Να μεταφέρετε τα επίθετα στην ίδια πτώση και στον ίδιο αριθμό στο θηλυκό γένος (μονάδες 2).

iii. **ὕμῶν**: Να γράψετε τη δοτική πτώση του ίδιου αριθμού στο γ' πρόσωπο (μονάδα 1).

Γ3.β. «Καὶ μὲν δὴ πολλοὶ καὶ τῶν ἀστῶν καὶ τῶν ξένων ἤκουσιν εἰσόμενοι τίνα γνώμην περὶ τούτων ἔξετε. ὧν οἱ μὲν ὑμέτεροι ὄντες πολῖται μαθόντες ἀπίασιν ὅτι ἡ δίκην δώσουσιν ὧν ἂν ἐξαμάρτωσιν»:i.Να μεταφέρετε τους υπογραμμισμένους ρηματικούς τύπους στο β' πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής του ενεστώτα στη φωνή που βρίσκονται (μονάδες 3). ii.Να εντοπίσετε τους ρηματικούς τύπους του αποσπάσματος που βρίσκονται σε αόριστο β' και να γράψετε το γ' ενικό πρόσωπο της οριστικής του ίδιου χρόνου στην ίδια φωνή (μονάδες 2).

Μονάδες 10

Γ4.α. «Καὶ μὲν δὴ πολλοὶ καὶ τῶν ἀστῶν καὶ τῶν ξένων ἤκουσιν εἰσόμενοι», «ὧν ἐφίενται», «δυστυχήσαντες δὲ τὸ ἴσον ὑμῖν ἔξουσιν», «ὅτε διὰ χειμῶνα οὐχ οἰοί τ' ἔφασαν εἶναι τοὺς ἐκ τῆς θαλάττης ἀνελέσθαι», «ὁμολογοῦσιν ἐκόντες πολλοὺς τῶν πολιτῶν ἀκρίτους ἀποκτινύναι», «οὐκ ἄρα χρή αὐτοὺς καὶ τοὺς παῖδας ὑφ' ὑμῶν ταῖς ἐσχάταις ζημίαις κολάζεσθαι;»:Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους παραπάνω υπογραμμισμένους όρους του κειμένου (μονάδες 6).

Γ4.β. «ὅσοι δὲ ξένοι ἐπιδημοῦσιν, εἴσονται πότερον ἀδίκως τοὺς τριάκοντα ἐκκηρύττουσιν ἐκ τῶν πόλεων ἢ δικαίως.εἰ γὰρ δὴ αὐτοὶ οἱ κακῶς πεπονθότες λαβόντες ἀφήσουσιν, ἧ̃ που σφᾶς <γ'> αὐτοὺς ἠγήσονται περιέργους ὑπὲρ ὑμῶν τηρουμένους.»:Στο παραπάνω απόσπασμα να εντοπίσετε τις δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις,να αναγνωρίσετε το είδος τους και να γράψετε τον συντακτικό ρόλο τους (μονάδες 4).

Μονάδες 10